

KRONIKA

Užsienio pedagoginės patirties atspindys J. Laužiko darbuose

Stasė Valatkienė

Vilniaus universitetas

Straipsnyje nagrinėjami J. Laužiko darbai, jo idėjos užsienio pedagogikos ir mokyklos praktikos klausimais. Pabrėžiama, kad autorius buvo gerai susipažinęs su užsienio mokyklos patirtimi, giliai išstudijavęs XX a. pradžios naująsias pedagogines sroves, jų mokyklų praktiką (Jenos planą ir kt.). Pažymima, kad mokslininkas pritarė daugeliui naujosios pedagogikos idėjų, bet pasisakė prieš aklą jų kopijavimą, vykdančią švietimo reformą Lietuvoje. Straipsnyje ne tik analizuojami profesoriaus darbai, bet ir pabrėžiamos kai kurios jo asmenybės savybės: dvasingumas, žmoniškumas, didelė meilė vaikui.

Temos aktualumas. Lietuvos švietimo įstatyme nurodoma, jog švietimas yra veikla, kuria siekiama suteikti asmeniui visaverčio savarankiško gyvenimo pagrindus, padėti jam tobulinti savo gebėjimus. J. Laužiko teorinis palikimas, praktinė jo veikla visiškai įkūnija šią ir kitas Švietimo įstatymo nuostatas. Profesorius, studijuodamas įvairių šalių švietimo sistemas, naująsias pedagogines kryptis, paskirų pedagogų teorinius darbus ir praktinę jų veiklą, siekė sukurti tokią pedagoginę sistemą, kuria remiantis būtų ugdoma jautri, sveika, laisva, savarankiška, kūrybinga, brandi asmenybė. Visą mokslininko pedagoginį teorinį ir praktinį palikimą jungia labai svarbi idėja – pagarba žmogui, didelė meilė vaikui ir noras jam padėti – suteikti žinių, lavinti jo protą, jausmus, valią; siekti, kad vaiko gyvenimas taptų šviesesnis, gražesnis, prasmingesnis.

Ypač svarbi ir aktuali profesoriaus mintis iš jo pozityviosios pedagogikos – ieškoti kiekviename vaike geriausių pradų, siekti rasti jo dvasiniame pasaulyje nors mažiausią pozityvų branduolį...

Įgyvendinant šiuolaikinę švietimo reformą, taip pat labai reikšmingas J. Laužiko teorinis palikimas ir praktiniai patarimai švietimo reformos klausimais. Studijuodamas Europos ir kitų šalių švietimo sistemas, ten vykdomas mokyklų reformas, profesorius sukūrė tokius švietimo kaitos teorinius pagrindus, kurie nepraranda savo reikšmingumo ir dabar. Beveik kiekviena mokslininko idėja turi išliekamosios vertės, tai – mintys apie ugdymo esmę, raidos kryptis, ugdymo individualizavimą, diferencijavimą, humanizavimą ir psichologizavimą, švietimo integraciją, apie pedagoginį bendravimą, neįgalųjų ir ga-

biųjų ugdymą ir kt. Apskritai J. Laužiko mokslinis palikimas reikšmingas ne tik mokyklos praktikai, bet ir pedagogikos teorijai, pedagogikos mokslui.

Tyrimo tikslas – atskleisti J. Laužiko mokslinio palikimo sąsajas su užsienio pedagogine patirtimi, pirmiausia su naująja pedagogika.

Tyrimo uždaviniai:

1. Apžvelgti J. Laužiko pedagoginius ieškojimus, kuriems turėjo įtakos užsienio pedagogika.
2. Paanalizuoti autoriaus pateiktus XX a. pradžios naujųjų mokyklų bandymus aktyvinti ir psichologizuoti mokymą.
3. Paryškinti J. Laužiko pedagoginio palikimo svarbą šiuolaikinei mokyklai ir pedagogikos teorijai.
4. Panagrinti J. Laužiko švietimo reformos koncepciją ir jai turėjusias įtakos kitų šalių švietimo sistemas.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros, švietimo reformų dokumentų, metodinių rekomendacijų istorinė ir lyginamoji analizė, sintezė, interpretavimas.

1918–1940 m. Lietuva buvo atvira užsienio pedagoginėms idėjoms, kurios Lietuvos mokyklą pasiekdavo keliais būdais: tiesiogiai susipažįstant su praktine įvairių kraštų patirtimi, kviečiantis įvairių šalių atstovus, studijuojant literatūros šaltinius, pedagoginę spaudą ir kt. Užsienio pedagoginės patirties veikiamos formavosi tokios modernios teorijos: St. Šalkauskio pilnutinio ugdymo sistema, J. Vabalo-Gudaičio konstrukcinės sąveikos pedagogika, A. Maccinos – ugdymo, kaip daugiaplanio, reiškinių teorija, A. Šerkšno – mokyklinės bendruomenės santykių teorija ir kt. Į šias teorijas pagrįstai įsitraukia J. Laužiko integralaus ugdymo, švietimo integracijos teorija, asmens ir aplinkos sąveikos teorija, švietimo reformos koncepcija, įsitvirtina visuminio ugdymo samprata.

Profesorius, gerai susipažinęs su užsienio mokyklų patirtimi, giliai išstudijavęs naujosios pedagogikos teoriją ir praktiką bei gerai žinodamas tradicinės mokyklos trūkumus, pirmiausia stengėsi padėti mokyklos praktikai, mėgindamas pateikti kitokius, veiksmingesnius mokymo (si) organizavimo modelius. Analizuodamas ir kritiškai vertindamas naująsias pedagogines sroves, pritarė pagrindiniams jų reikalavimams: aktyvinti vaiką mokymo procese, leisti jam pačiam ieškoti, tirti, eksperimentuoti, neužgniaužti jo tyrinėjimo polinkio, smulkmeniškai negloboti. Pasisakė už vaiko savarankiškumo, iniciatyvos, kūrybiškumo, kritinio mąstymo ugdymą. Kaip ir naujoji pedagogika, profesorius, akcentuodamas vaiko pažinimo svarbą, siūlė derintis prie jo prigimties, sudaryti jam sąlygas veikti pagal individualius poreikius, interesus, gebėjimus. J. Laužikas pastebi, kad XX a. pradžioje kilęs Vakarų Europoje ir JAV reformistinis pedagoginis sąjūdis pasmerkė mokykloje ir pedagogikoje įsigalėjusį vienašališką intelektualizmą, kėlė visavertės asmenybės ugdymo problemą, kuri paskirų autorių buvo suprantama kiek skirtingai. J. H. Pestalocio, F. Friobelio teorijoje akcentuojamas harmoningos asmenybės ugdymas, o naujosios pedagogikos atstovų E. Lindės, G. Keršenshteinerio teorijoje dominuoja pilnutinė nedaloma asmenybė; P. Natorpo, Dž. Diujis – pilnutinė bendruomeniška asmenybė organiškoje visuomenėje. Kita vertus, mokslininkas, gerai išmanydamas tiek J. F. Herbarto pedagoginę sistemą, tiek naująsias pedagogines sroves, jų nepriešpriešino viena kitai, bet pasisakė prieš šių krypčių kraštutinumus, už jų sintezę, nes, pasak autoriaus, „herbartiškoji mokykla duoda asmenybės formuotei kai kurias gaires, o naujosios pedagoginės srovės papildo bei duoda turinį“ (J. Laužikas, 1935, p. 9). Taigi profesorius tartum pabrėžia, kad šiuolaikinei mūsų mokyklai reikalingi patys geriausi abiejų šių krypčių – tra-

dicinės ir „aktyviosios mokyklos“ – modeliai, jų sintezė. Pabrėžia, kad jokios problemos negalima spręsti siaurai – kažką pernelyg, kažką nepakankamai vertinant. Gilus pedagogikos istorijos ir užsienio mokyklos žinojimas padėjo mokslininkui naujas idėjas, naujus pedagoginius ieškojimus vertinti įvairiais aspektais. Viena vertus, autorius daro labai reikšmingą išvadą, kad mokinys aktyviai mokysis tik tada, kai mokytojas nustos būti pagrindinis informacijos šaltinis, o labiau organizuos informacijos situacijas, kels problemas ir padės rasti reikiamus šaltinius ir atsakymus. Kita vertus, mokslininkas įspėja, jog reikia saugotis klaidų, kurios buvo daromos to meto bandyvuose, ieškant mokymo (si) tobulinimo būdų.

Analizuodamas užsienio šalių švietimo sistemas, gilindamasis į kai kurių mokyklų patyrimą, autorius nelieka vien šaltu, logišku tyrinėtoju. Pedagogas jautriai reaguoja į šių mokyklų ieškojimus, patirtį, visais jį dominančiais klausimais išreiškia aiškia savo nuomonę. Pavyzdžiui, P. Peterseno Jenos plane profesoriui daro įspūdį tai, jog mažesnieji, silpnesnieji globojami vyresniųjų, kurie nuo to darosi rūpestingesni, švelnesni, o mažesnieji greičiau susigyvena, nejaučia baimės, pamažu darosi savarankiškesni. Autorių maloniai nuteikia ir tai, jog šioje sistemoje vyrauja ne šablonai, o prisitaikymas prie vaiko psichofizinio pajėgumo, jo prigimties, kad vaikai iš pat mažens mokomi mokytis, naudotis šaltiniais, kad žinios neprimetamos iš šalies, o paimitos tartum iš vidaus. Profesorius pažymi, kad ši mokykla galėtų nemažai duoti ir Lietuvos mokyklai. Ypač rengiant mokytojus reikėtų atsisakyti šablonų kalimo, vietoj jų imtis kūrybos, stengtis visais įmanomais būdais pažinti vaiko asmenybę ir ją ugdyti. Savo svarstymus baigia labai svarbiu pastebėjimu: „Metas, tikrai metas būtų blaivesnėmis kūrėjo akimis žvilgtuoti į švietimo darbą ir sudėginti nors dalį sutrūnėjusių kurdalių“ (J. Laužikas, 1937, p. 465).

Remdamasis užsienio pedagoginėmis idėjomis (Otto Vilmano, G. Keršenšteinerio, A. Lajaus ir kt.) mokslininkas kelia praktinius mokytojų rengimo klausimus, daug dėmesio skirdamas atrankos problemai, studentų pedagoginei praktikai. Pabrėžia parodomųjų, pavyzdinių pamokų svarbą, jas užsienyje veda geriausi mokytojai ir profesoriai. J. Laužikas, kaip ir kiti žymūs to meto mokslininkai – St. Šalkauskis, J. Vabalas-Gudaitis ir kt., pats aktyviai dalyvavo mokytojų rengimo projektuose. Gynė idėją, kad ir pradinių klasių mokytojai turi turėti aukštojo mokslo išsilavinimą, jog neužtenka mokytojų seminarijos. Apskritai J. Laužikas savo darbuose daug dėmesio skyrėsi ir mokytojo asmenybei, ir jo profesiniam rengimui. Mokytojas, jo nuomone, „yra ne amatininkas, bet kūrėjas; mokytojas ne siauras technikos pritaikintojas, bet išsami, inteligentinga asmenybė, mokytojas šviečia, formuoja gimstančias, bręstančias asmenybes ir saugo jas nuo iškrypimų“, todėl „mokytojas reikalingas gilios pažinties kultūrinių, socialinių mokslų, pažinties žmogaus būties ir asmenybės mokslų; reikalingas filosofijos, istorijos, sociologijos, etikos, pedagogikos, psichologijos, antropologijos, anatomijos mokslų...“ (J. Laužikas, 1939, p. 92, 93)

J. Laužikas, būdamas ne tik proto, bet svarbiausia – širdies pedagogu, be to, veikiamas naujosios pedagogikos idėjų, ypač kėlė mokinio asmenybės vertės idėją, akcentavo humaniško bendravimo, teigiamų pedagoginių santykių svarbą ugdyti dvasingą asmenybę. Teigė, kad mokykloje turi vyrauti veikla, rimtas darbas, kūryba, džiaugsmas, meilė, žmoniškumas; turi būti sudarytos sąlygos vaikui protauti, veikti, pasirinkti, patirti džiaugsmą, jaustis saugiam, reikšmingam, reikalingam. Kalbėdamas apie pedagoginę meilę, daugeliu atžvilgių remiasi G. Keršenšteineriu, kuris teigė, jog „mokytojo asmenybės vertybėje – teesie tai dar kartą su didžiausiu ryšku-

mu pabrėžiama – yra visuomeninė prigimtis, pamatinis, sprendžiamasis dėsnis – meilė, ne teoretinis nusiteikimas (G. Keršenšteineris, 1934, p. 248). Laužikas, pritardamas Keršenšteinerio mintims, taip pat pabrėžia pedagoginės meilės svarbą ugdant, teigia, jog ji yra socialinis ir religinis pedagoginės veiklos šaltinis, iš kurio trykšta neišsenkama energija.

Laužikas buvo plačiai įsitraukęs į tarpukario Lietuvos konstruktyvią švietimo pertvarką. Visoje savo veikloje švietimo reformai skyrė ypatingą dėmesį, giliai suprato krašto tikrovę ir reformos būtinumą. Daug rašė, diskutavo švietimo reformos klausimais darbe „Švietimo reforma“ (1934), straipsniuose: „Visuomenė ir švietimo reforma“ (1934), „Reformuojamos mokyklos sistema“ (1935), „Švedijos švietimo sistema“ (1934) ir kt. Laužikas plačiai aptaria įvairių Europos šalių švietimą ir naujųjų pedagoginių srovių įtaką pertvarkant mokyklą. Ypač vertino Austrijos mokyklų reformą, o Vieną vadino švietimo Meka. Ji patraukia šios šalies švietimo reformos gyvenimiškumas, ištisinis kraštotyrisis ugdymas šalyje. Žavisi švietimo lankstumu Švedijoje; pastebi, jog švedai net įstatymu įtvirtino švietimo reviziją kas dešimt metų, kad švietimas nestingtų, o vis atsinaujintų. Švietimo sistemos lankstumas reiškiasi ir tuo, jog leidžiama mokytojams būti kūrėjais, moksleiviams – plėtoti savo jėgas, o visuomenei – bendradarbiauti su mokykla. Profesorius susidomėjęmą kelia bendra Švedijos dvasios kultūra, visuomenės gyvenimo rintis, ramybė, kai tuo tarpu aplinkiniuose kraštuose daug sumaišties, neramybės. Jo pastebėjimu, šio krašto kultūros pagrindinė ugdytoja yra mokykla. Taip pat gėrisi liaudies švietimu Švedijoje, aukštesniosiomis liaudies mokyklomis, pastebi, jog mokslo žinios prieinama forma pateikiamos darbininkams ir apskritai visai visuomenei. Mokslininkas pabrėžia, jog „naujojo ugdymo“ sąjūdis, jo idėjos rado platų atgarsį

Švedijos mokyklose, jų praktiniame darbe, kartu ir švietimo reformoje, kurioje stengiamasi suderinti naujuosius pedagogikos, psichologijos, sociologijos principus su tautos dvasia, jos tradicijomis ir visa krašto kultūra bei gyvenimu. Pažymi, kad Švedijoje, vykdant švietimo reformą, įkūnijamos tos pačios idėjos, kuriomis pasižymi garsioji Austrijos mokyklų reforma, Šveicarijos, Anglijos naujosios mokyklos bei Amerikos progresyvistinės mokyklos. Pertvarkant šių šalių švietimo sistemas, apibrėžiant jų ugdymo turinį ir organizavimą, remiamasi natūralumo, psichologizacijos, individualizacijos, diferenciacijos ir integracijos principais.

Taigi mokslininkas, puikiai išmanydamas kitų šalių švietimo sistemas, jų reformas, stengėsi padėti ir savo kraštui vykdant mokyklų ir viso švietimo pertvarką. Siūlė prieš vykdant švietimo reformą, giliai apmąstyti jos esmę, tikslus, struktūrą, ištakas. Apibrėžiant turinį, ypač akcentavo tokių principų svarbą: natūralumo, diferenciacijos ir integracijos. Mokslininkas nuolat akcentavo mintį, jog švietimas turi tobulinti visuomenę, ugdyti jos dvasingumą (orientacija į Švedijos švietimą). Kita vertus, jis pastebi, jog ryškiausia švietimo reformos tendencija pasaulyje reiškiasi vienijančio, integruojančio principo atskleidimu. Švietimo integracijos tikslas, pasak autoriaus, yra trejopas: asmenybės tapimas, visuomenės formavimasis ir kultūros tobulėjimas. Iš šio tikslo išplaukia: integralinis asmenybės švietimas; integralinis visuomenės švietimas bei kultūros ir švietimo integracija (J. Laužikas, 1993, p. 37, 39). Profesorius darbe „Švietimo integracijos pagrindai“, parašytame 1943 metais, išleistame 1993 metais, nagrinėja visų švietimo elementų integraciją, pateikia plačią ir gilią įvairių užsienio mokyklinių sistemų bei pedagoginių teorijų analizę, apibūdina ir apibendrina pasaulinę literatūrą švietimo klausimais. Remdamasis klasikine ir naująja pedago-

gika nagrinėja švietimo integracijos istorines ištakas, integracijos ir diferenciacijos sąsajas. Kad ir kokį klausimą aptartų, profesorius stengiasi jį nagrinėti ir plačiai, ir giliai: parodydamas jo raidą, atskleisdamas esmę, istorines ištakas. Istoriniu lyginamuoju aspektu nagrinėdamas pedagogines problemas autorius ieško jų sąsajų; kartu parodo ir pedagogikos istorijos svarbą, tiriant pedagoginius reiškinius. Pabrėžia, kad negalima nauja kurti tuščioje vietoje, jog visur egzistuoja istorinis perimamumo principas. Visą gyvenimą išliko mokslininko interesas pedagogikos istorijai. Autorius ne tik rašo, diskutuoja ir konsultuoja pedagogikos istorijos klausimais, bet ir stengiasi nuolat gilinti savo žinias: būdamas Šveicarijoje, lanko J. H. Pestalocio veikalams studijuoti skirtą seminarą, kuriame net keli užsiėmimai buvo skirti „Laiškui draugui apie įstaigą Stance“ nagrinėti.

Taigi užsienio mokyklos patyrimo, naujojoje pedagogikoje Laužikas rado daug pozityvaus, sektino Lietuvos mokyklai, tačiau pasisakė prieš aklą užsienio mokyklos kopijavimą, smerkė neatsakingą užsienio pedagoginės minties ir mokyklos patirties vertinimą. Nors ir ragino Lietuvos švietimo reformą atlikti remiantis naujosiomis pedagoginėmis srovėmis, naujaisiais pedagogikos ir psichologijos mokslų pasiekimais, tačiau pabrėžtinai siūlė atsižvelgti į konkrečias Lietuvos mokyklos sąlygas, į krašto tikrovę, tautos tradicijas. Šiuo atžvilgiu vėl remiamasi Švedijos švietimo reforma, kuri stengiasi suderinti „naujojo ugdymo“ idėjas, naujosios pedagogikos principus su tautos dvasia, tradicijomis, su visa krašto kultūra ir gyvenimu. Kitų kraštų pedagogine patirtimi siūlo naudotis kūrybingai, mokliškai, remtis pirmiausia pedagoginėmis idėjomis, principais. Vykdant švietimo reformą, nebijoti diferenciacijos principo, bet iš diferenciacijos eiti į integraciją, rasti diferenciacijoje integruotą vienovę. Mokslininkas pabrėžia, kad „to-

kią integruotą vienovę matome Anglijos, U. S. Amerikos, Čekoslovakijos ir kitų valstybių naujosiose mokyklų sistemose“ (J. Laužikas, 1935, p. 8).

Su užsienio pedagogine patirtimi profesorius susipažindavo įvairiausiais būdais. Būdamas labai smalsus, be galo domėjosi pedagogikos, psichologijos ir kitų mokslų laimėjimais, jų istorija. Tuo tikslu studijavo pasaulinę mokslinę, pedagoginę literatūrą, sekė pedagoginę spaudą. Vis dėlto daugiausia žinių ir pedagoginės patirties pasisėmė lankydamasis daugelyje užsienio kraštų, tiesiogiai stebėdamas, analizuodamas praktinį mokyklų darbą, susipažindamas su įvairių šalių švietimo sistemomis, studijuodamas užsienio universitetuose – Ciūriche, Vienoje, Hamburge ir kt. Aplankytų kraštų sąrašas, kurį profesorius pateikia savo „Saulėlydžio apmąstymuose“, pakankamai iškalbingas.

1930–1931 m. pedagoginės patirties sėmėsi Šveicarijoje, Austrijoje, Vokietijoje, Čekoslovakijoje, tuo pačiu metu klausėsi paskaitų Ciūricho, Vienos, Hamburgo universitetuose.

1932 m. savo lėšomis keliavo po Latviją, Estiją, Suomiją.

1934 m. – pedagoginė kelionė ir dviejų su pusė mėnesių studijos Švedijoje, Norvegijoje, Anglijoje.

1937 m. – studijų kelionė Vokietijoje (Jenos plano studijos), Belgijoje – Briuselyje (tiesiogiai susipažinti su Ov. Decroly pedagogine sistema). Tais pačiais metais dalyvavo Prancūzijoje tarptautiniame pedagogų kongrese, susipažino su Italijos ugdymo įstaigomis (su M. Montessori sistema ir kt.).

1938 m. – Danijoje dalyvavo tarptautinėje mokytojų konferencijoje, susipažino su Danijos švietimo sistema. Tais pačiais metais – gydomosios pedagogikos kursai užsienyje.

1938–1940 m. – vėl studijos Ciūricho universitete.

1939 m. profesorius atstovauja Lietuvai gydomosios pedagogikos pirmame kongrese Ženevoje.

Taigi Šveicarija, Austrija, Vokietija, Čekoslovakija, Latvija, Estija, Suomija, Švedija, Norvegija, Anglija, Belgija, Prancūzija, Italija, Danija (kai kuriose šalyse būta net po keletą kartų) – studijos universitetuose, pedagoginės kelionės, tarptautiniai kongresai, konferencijos, pažintys su žymiausiais mokslininkais suteikė profesoriumi didžiausią kompetenciją visose ugdymo mokslo srityse. Kita vertus, garbus, didelio masto mokslininkas visą laiką išliko ir didžiu Žmogumi, labai mylinčiu vaikus ir jaučiančiu pagarbą kiekvienam žmogui. Humaniškumas, profesoriaus dvasingumas ypač ryškėja jo „Laiške redaktoriui“, kuriame, akcentuodamas J. H. Pestalocio mintis, jog „mokyti vaikus yra žmogaus gyvenimo uždavinys, auklėti vaikus yra žmoniškumui tarnyba, o auklėti pakrikusius vaikus – dieviškumui tarnyba“, profesorius įkūnija visais laikais, o ypač dabar labai aktualią idėją, jog vietoj visų kitų paminklų protingiausia statyti dieviškumo paminklą, nes „kas stato vaikams rūmus, tas griauna kalėjimus“ (J. Laužikas, 1933, p. 899).

Taigi, nors profesorius išėjo į nebūtį, liko parašyti jo darbai, jo idėjos ir didis žmoniškumas, kuris turi neįkainojamą vertę.

Išvados

J. Laužikas buvo gerai susipažinęs su užsienio mokyklos patirtimi, giliai išstudijavęs naujosios

pedagogikos teoriją ir praktiką, pritarė daugeliui XX a. pradžios „naujosios mokyklos“ principų: aktyvumo, savarankiškumo, integracijos, iniciatyvumo, individualaus priėjimo, paieškos, tyrinėjimo, gyvenimiškumo.

Ragino atlikti švietimo reformą Lietuvoje remiantis naujųjų pedagoginių srovių ir naujų pedagogikos ir psichologijos mokslų pasiekimais, atsižvelgiant į konkrečias Lietuvos mokyklos sąlygas.

Laužikas daugelyje savo darbų nagrinėja naujosios pedagogikos atstovų – G. Keršenšteinerio, P. Peterseno, H. Litco, Dž. Diujio, E. Torndaiko, O. Decroly, V. Kilpatriko, E. Parkhurst, M. Montesori ir kt. teorinį ir praktinį palikimą.

Ypač daug dėmesio skiria Vokietijos naujosios mokykloms, jų patirties analizei (Jenos planui, Manheimo sistemai ir kt.).

Nagrinėdamas kiekvieną klausimą, profesorius ieško jo ištakų tiek klasikinėje pedagogikoje, tiek naujojoje, tuo pabrėždamas ir pedagogikos istorijos svarbą.

Naujojoje pedagogikoje autorius rado daug pozityvaus, sektino ir Lietuvos mokyklai, nors griežtai pasisakė prieš aklą užsienio mokyklos patirties kopijavimą.

J. Laužikas, didelio masto mokslininkas, visą laiką išliko ir didžiu Žmogumi, labai mylinčiu vaikus ir jaučiančiu pagarbą kiekvienam žmogui.

Profesorius buvo įsitraukęs tiek savo teorija, tiek praktine veikla į Lietuvos švietimo pertvarką, švietimo sistemos reformą nagrinėjo įvairiais lygmenimis.

LITERATŪRA

1. Dewey J. *The School and Society*. Chicago, 1910.
2. Keršėnėšteinėris G. Auklėtojas mokytojo pareigo-
se // *Tautos mokykla*. 1934, Nr. 13–14.
3. Lauėikas J. Laiėkas Redaktoriui // *Tautos mokykla*. 1933, Nr. 22.
4. Lauėikas J. Gydomojo auklėjimo pavyzdėiai // *Mokykla ir visuomenė*. 1933, Nr. 2.
5. Lauėikas J. Dėl mokytojų parengimo // *Mokykla ir visuomenė*. 1939, Nr. 3.
6. Lauėikas J. Mokinių paėinimas ir mokymo dife-
rencijavimas. Kaunas, 1974.
7. Lauėikas J. Naujosios mokyklos Vokietijoje // *Tau-
tos mokykla*. 1937, Nr. 20.
8. Lauėikas J. Naujosios mokyklos Vokietijoje // *Tau-
tos mokykla*. 1937, Nr. 21.
9. Lauėikas J. Švietimo integracijos pagrindai // *Pe-
dagoginiai raėtai*. Kaunas, 1993.
10. Lauėikas J. Švietimo reforma. Kaunas, 1934.
11. Lauėikas J. Saulėlydžio apmąstymai // *Jis taip ir
nepascno*. Vilnius: VPU, 1998.
12. Lauėikas J. Švedijos švietimo sistema // *Mokyk-
la ir visuomenė*. 1934, Nr. 7–9.
13. J. S. Formaliniai laipsniai // *Mokykla ir visuo-
menė*. 1934, Nr. 7–9.
14. J. S. Reformuojamos mokyklos sistema // *Mo-
kykla ir visuomenė*. 1935, Nr. 1.

REFLECTION OF THE FOREIGN PEDAGOGICAL EXPERIENCE IN SCIENTIFIC WORKS OF J. LAUėIKAS

Stasė Valatkienė

Summary

The article analyses the point of view of J. Lauėikas on the new pedagogy of West Europe and USA in the beginning of XX cen. The author underlines that J. Lauėikas knew well the experience of foreign school, was studied deeply the new pedagogical trends of beginning of XX cen., theirs theory and practice. The article notes that J. Lauėikas approved of the most of principles of the new school: activity, self-dependence, integration, initiative, individual approach, research, and others. The connections between pedagogical ideas of Lauėikas and new pedagogy are disclosed. The short

analysis of pedagogical reformist movement in the XX cen. is presented. The article emphasizes the importance of pedagogical ideas of Lauėikas to the modern school of Lithuania.

This article represents not only scientific pedagogical ideas of J. Lauėikas, but talks about the professor's humanity – his love of children, trying to perceive the child. The professor in his scientific works analyses the problems of humanistic education, pedagogical communication, knowledge of child, educational psychology and others problems.

Gauta: 2003 11 28

Prėimta: 2003 12 27